

Vaksdal kommune
Dalekvam

Deres referanse: 19/96-19/3663

Ekso: Høyring om konsesjonsvilkår

Det er minst to grunner til at en reviderer

1) Da konsesjonen ble gitt, kunne en ikke ha den fulle oversikt over konsekvensene av utbyggingen selv om forholdene ellers ikke skulle endre seg.

2) Forholdene i samfunnet og naturen endrer seg ettersom tiden går.

1) Ekso er fratatt det meste av det kalde fjellvannet. Smeltevann fra de høyere delene er stort sett vekke i juli og august, og temperaturen i det resterende vannet er høyere enn tidligere. Dette har gitt grunnlag for tilgroing med mose, flotgras og siv. Dette fikk vi for flotgrasets vedkommende bekreftet sommeren 2015. Da var det eksepsjonelt mye snø, og Ekso var kald hele sommeren. Det året var det vesentlig mindre flotgras på ettersommeren enn andre år.

Flotgraset gjør seg spesielt gjeldende i de grunne delene av Trefallsvatnet og Bergavatnet. I Bergavatnet er det til stor sjenanse når en om høsten skal frakte sauene hjem med båt. Sivet vikler seg inn i propellen og motoren stopper. En har slått flotgraset noen ganger, og det bør en fortsette med etter behov.

En annen måte til å avhjelpe problemet med tilgroing er kalking. Prøver av vannet i øvre del av Ekso tilsier svakt surt, pH = 6.1. For fiskens del er surheten altså ikke noe problem oppe her. Men kalking av bøkene kan være gunstig for reduksjon av tilgroingen. Ved kalking greier jorden å nyttiggjøre seg næringsstoffene bedre, derved vil det være mindre avrenning til vassdrag. Jorden vil få en mer porøs konsistens slik at den slipper mer vann igjennom, derved vil det bli mindre overflatevann som går rett ut i vassdraget. Det er bare positivt med kalking.

Anleggsaktiviteten i forbindelse med bygging av dammer og sprenging av tunneller medførte at store mengder slam fulgte med elven nedover. Trefallsvatnet, som er det første store stille vannet, fikk sin rikelige del av dette slammet. Lengre nedover langs elven kunne en også registrere grums i vannet når tunnellene ble spylt. Hvorvidt det er mulig å renske opp etter dette er vel heller tvilsomt, det er kort og godt for mye.

Ved utbyggingen av Ekso ble det bygget en del terskler i elven. Terskler er ikke bare av det gode. De hjelper til å gi fine vannspeil, men de samler opp løsmasser, og minst like viktig er at de enkelte steder gir en vannstand som er høyere enn gunstig for jordbruket. Dette viser seg særlig på Nesheim. Når det er lite nedbør, holder terskelen vannet på et fint nivå. Men ved flom, skulle en ønske at den ikke var der. Her ville en justerbar terskel være meget velkommen. Liknende betraktninger gjelder sikkert også Trefallsvatnet. På andre steder, som på Bergo og Bindingsbø, er de meget fornøyde med vannstanden som tersklene gir. Det letter bruken av båter. Eventuelle endringer av terskler bør bare skje etter avtale med de lokale grunneigerne.

Kvaliteten på fisken i Ekso i øvre Eksingedalen er ikke dårligere enn på 1950-tallet, og den er minst like tallrik. Ved Konesjonen gitt i 1966 ble BKK i punkt 13 pålagt utsetting av yngel. Dette ble lenge praktisert for Askjelldalsvatnet som gikk for å være et spesielt godt fiskevann. I de senere år har det ikke vært praktisert da det var fullt ut tilstrekkelig med yngel i vannet. BKK har nylig avsluttet forsterkning av dammen. I den forbindelse har vannet vært sterkt nedtappet, og forholdene for fisken meget ugunstige. De siste rapporter melder om dårlig kvalitet på fisken. I tillegg kan det nevnes at det kommer røye ned Skjerjo. Det er en fremmed fisk i vannet som sannsynligvis vil komme i hele Ekso.

2) I rapporten NVE 84/2017 "Virkning av klimaendringer på BKK's kraftproduksjon" står "Snøgrensen flytter seg oppover og snø magasinet halveres mot slutten av århundret". Dette vil heve temperaturen i Ekso ytterligere, og antageligvis føre til ytterligere gjengroing.

I NVEs innstilling om «Beinhelleren pumpe» side 70 står: «Prosjektet Beinhelleren pumpe innebærer ytterligere redusert vannføring i Eksingedalsvassdraget I Ekso vil en ytterligere reduksjon i vannføringen med utgangspunkt i dagens forhold kunne skape gunstigere betingelser for mer tilgroing i de områder som allerede har problemer med for mye vannvegetasjon. NVE vurderer tilgroingsproblemene så vidt omfattende i dag at man ikke kan anbefale tiltak som ytterligere vil kunne forverre situasjonen i vesentlig grad.»

Selv om det er fraføring av enda mer vann som er temaet her, griper de også tak i det nåværende tilgroingsproblemet. Med det fremtidsperspektivet som skisseres i NVE-rapporten er det klart at en må være forberedt på forverring av situasjonen.

Det er i det foregående forsøkt belagt at fratak av kaldt smeltevann fra de høyere områder er en vesentlig årsak til den økte begroingen. Det er kanskje ikke umulig at endrede klimaforhold også har sin skyld. Men virkningen av endrede klimaforhold vil bli forsterket av manglende smeltevann. Hvor meget en minstevannføring vil hjelpe for begroingen er det ikke gitt å ha sikker formening om. Hvis en tar inn erfaringen fra sommeren 2015, synes det klart at rikelig minstevannføring av kaldt fjellvann om sommeren vil dempe veksten av flotgraset. På ettersommer og tidlig høst vil moderat minstevannføring hjelpe på utseende. Hvor mye minstevannføring en må ha for at det skal hjelpe mot tilgroing er bare et emne for gjetting inntil det blir undersøkt, dvs prøvd en del år!

Vår påstand er: Ved revisjonen gis BKK plikt til aktivt også å passe på det botaniske miljøet i elven. Vi ønsker at det nedfelles i konsesjonsbetingelsene på en måte som er sammenliknbar med måten fisken ble omtalt i den opprinnelige konsesjonen. Minstevannføring bør vurderes.

Vi er klar over at det er mye vanskeligere å hindre flotgras og krypsiv enn å sette ut yngel, men dersom det kommer som et pålegg, gir det noe å arbeide mot uten at vi hele tiden må søke BKK og andre mulige fond om midler for å få arbeid gjort.

For Øvre Eksingedalen grunneigarlag, 20. mai 2019

Trygve Nilsen, leiar ,

Eksingedalsvegen 2070, 5728 Eidslandet
bindingsbo@gmail.com / 95164859

PS: Dersom det er mulig å dra inn ønsker nye broer, vil vi støtte de forslag som er i uttalelsen fra Eksingedalen Bygdaråd. Eventuell prioritering får komme senere.